

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ

© 2018 КОВТУН Т. Д., МАГАЛОВА В. А.

УДК 339.5

Ковтун Т. Д., Магалова В. А. Сучасний стан і перспективи розвитку міжнародної торгівлі товарами

Метою статті є аналіз сучасного стану та визначення перспектив розвитку міжнародної торгівлі товарами. Охарактеризовано динаміку міжнародної торгівлі товарами та розкрито причини її уповільнення. Значну увагу приділено аналізу товарної та географічної структури міжнародної торгівлі товарами. На основі проведеного дослідження розкрито новітні тенденції та особливості розвитку міжнародної торгівлі товарами в сучасних умовах. Зокрема, авторами розглянуто тенденцію зростання впливу нетарифних бар'єрів на динаміку міжнародного товарного обміну. На основі розрахунку експортної квоти як показника інтенсивності зовнішньої торгівлі товарами зроблено висновки щодо ступеня відкритості національних економік у сучасних умовах. Авторами зазначено, що найближчими роками прогнозується зростання фізичних і вартісних обсягів світового товарного експорту в умовах збільшення світових цін на сировинну продукцію. Встановлено, що, найбільш імовірно, подальший розвиток міжнародної торгівлі товарами відбуватиметься в умовах поглиблення торговельної інтеграції на мегарегіональному рівні. Прогнозується також збільшення кількості учасників міжнародної торгівлі товарами в умовах подальшого поширення електронної комерції у країнах, що розвиваються.

Ключові слова: міжнародна торгівля товарами, товарна та географічна структура, експорт, імпорт, нетарифні бар'єри, експортна квота.

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 14.

Ковтун Тамара Дмитрівна – старший викладач, кафедра міжнародної економіки та світового господарства, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: kovtunt@gmail.com

Магалова Валентина Арменівна – студент, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: valya.magalova@gmail.com

УДК 339.5

UDC 339.5

Ковтун Т. Д., Магалова В. А. Современное состояние и перспективы развития международной торговли товарами

Целью статьи является анализ современного состояния и определение перспектив развития международной торговли товарами. Охарактеризована динамика международной торговли товарами, и раскрыты причины ее замедления. Значительное внимание уделено анализу товарной и географической структуры международной торговли товарами. На основе проведенного исследования раскрыты новые тенденции и особенности развития международной торговли товарами в современных условиях. В частности, авторами рассмотрена тенденция роста влияния нетарифных барьеров на динамику международного товарного обмена. На основе расчета экспортной квоты как показателя интенсивности внешней торговли товарами сделаны выводы о степени открытости национальных экономик в современных условиях. Авторами отмечено, что в ближайшие годы прогнозируется рост физических и стоимостных объемов мирового товарного экспорта в условиях роста мировых цен на сырьевую продукцию. Установлено, что, скорее всего, дальнейшее развитие международной торговли товарами будет происходить в условиях углубления торговой интеграции на мегарегиональном уровне. Предполагается также увеличение количества участников международной торговли товарами в условиях дальнейшего распространения электронной коммерции в развивающихся странах.

Ключевые слова: международная торговля товарами, товарная и географическая структура, экспорт, импорт, нетарифные барьеры, экспортная квота.

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Библ.:** 14.

Ковтун Тамара Дмитриевна – старший преподаватель, кафедра международной экономики и мирового хозяйства, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: kovtunt@gmail.com

Магалова Валентина Арменовна – студент, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: valya.magalova@gmail.com

Kovtun T. D., Magalova V. A. The Current Status and Prospects for Development of International Trade in Goods

The article is aimed at analyzing the current status and determining prospects for international trade in goods. The dynamics of international trade in goods are characterized and the reasons for its slowdown are disclosed. A considerable attention is paid to the analysis of the commodity and geographical structure of the international trade in goods. On the basis of the conducted research the new tendencies and peculiarities of development of the international trade in goods in the contemporary conditions are disclosed. In particular, the authors consider the tendency of increasing the influence of non-tariff barriers on the dynamics of the international commodity exchange. Based on the calculation of the export quota as an indicator of the intensity of foreign trade in goods, conclusions have been drawn about the degree of openness of national economies in the current conditions. The authors have noted that in the coming years the growth of physical and value volumes of the world commodity exports is projected in the conditions of growth of the world prices for raw products. It has been determined that, most likely, further development of the international trade in goods will take place in conditions of deepening of trade integration at the mega-regional level. An increase in the number of participants in the international trade in goods is also expected in the context of further spread of e-commerce in the developing countries.

Keywords: international trade in goods, commodity and geographical structure, exports, imports, non-tariff barriers, export quota.

Fig.: 2. **Tbl.:** 4. **Bibl.:** 14.

Kovtun Tamara D. – Senior Lecturer, Department of International Economics and World Economy, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: kovtunt@gmail.com

Magalova Valentyna A. – Student, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: valya.magalova@gmail.com

Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин вже протягом багатьох століть залишається рушійною силою розвитку світового господарства. Сьогодні конкурентні позиції будь-якої держави на світовому ринку залежать, серед іншого, від ступеня її залученості до міжнародної торгівлі товарами. Актуальність теми зумовлена тим, що під впливом низки різноспрямованих факторів на сучасному етапі розвитку міжнародної торгівлі товарами відбувається процес формування принципово нових тенденцій, які визначають соціально-економічні перспективи країн світу.

Отже, метою статті є аналіз сучасного стану та визначення перспектив розвитку міжнародної торгівлі товарами.

Сучасний стан міжнародної торгівлі, її динаміка, географічна та товарна структура, основні тенденції розвитку досліджуються у наукових працях таких вчених-економістів, як: Дюмулен І. І. [1], Кокушкіна І. В. [2], Подоба З. С. [2], Фролова Н. С. [5], Шуйський В. П. [6] та ін. Проте для міжнародної торгівлі товарами характерні значні коливання, які потребують постійного моніторингу, і вона є найбільш чутливим індикатором змін, що відбуваються у світовому господарстві в сучасних умовах. Своєю чергою, трансформації, що відбуваються в

міжнародній торгівлі товарами, істотно впливають на країни світу. Міжнародний торговий обмін є важливою умовою економічного зростання країн світової спільноти, засобом, який країни застосовують для розвитку та подальшої спеціалізації своїх національних економічних систем, збільшення продуктивності праці й ефективного використання наявних ресурсів. У цих умовах дослідження сучасного стану міжнародної торгівлі товарами у контексті новітніх тенденцій та визначення перспектив її розвитку є актуальним і важливим завданням.

На початку XXI ст. розвиток міжнародної торгівлі товарами відбувався в умовах зростання світового товарообігу, лібералізації торговельної політики та посилення позицій країн, що розвиваються, на світових товарних ринках. Однак сучасний її стан характеризується якісними змінами, які доцільно розглядати у розрізі динаміки, товарної і географічної структури й інтенсивності зовнішньоторговельного обміну.

Період 2012–2014 рр. визначається уповільненням динаміки розвитку міжнародної торгівлі товарами, що супроводжувалося низькими темпами приросту світового товарообороту. У 2015 та 2016 роках відбулося скорочення вартісних обсягів товарного експорту на 2514,1 млрд дол. США (13,2 %) та 501,8 млрд дол. США (3,0 %) відповідно (рис. 1).

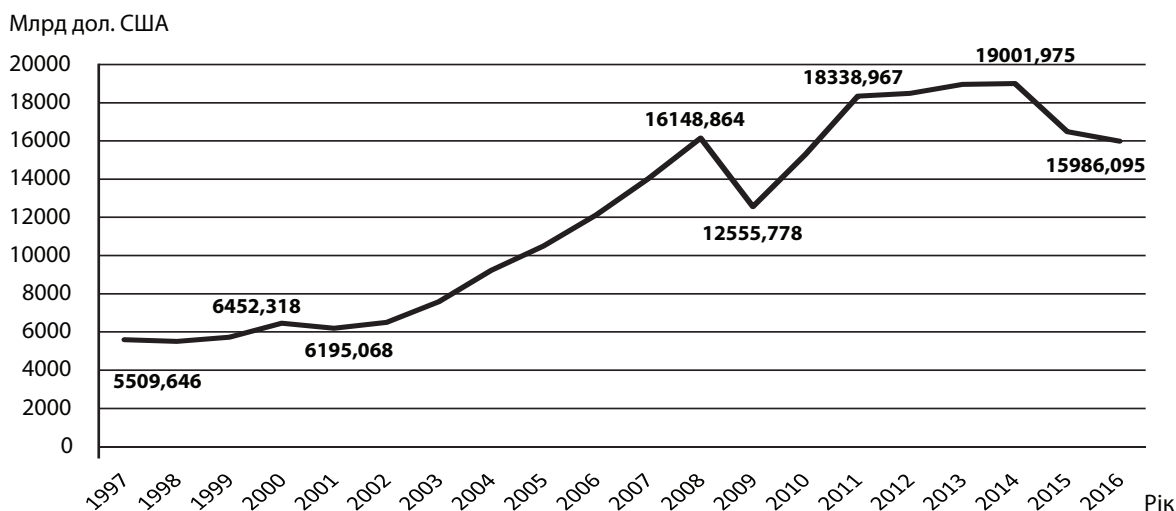

Рис. 1. Динаміка світового товарного експорту протягом 1997–2016 рр., млрд дол. США

Джерело: складено за [10].

Однією з причин зміни у динаміці міжнародної торгівлі товарами є зменшення її фізичного обсягу. Водночас у світовій економіці спостерігається тенденція до скорочення розриву між темпами приросту фізичного обсягу експорту та темпами приросту світового ВВП. Протягом усього післявоєнного розвитку світової економіки приріст світового експорту в 1,5–2 рази перевищував приріст валового світового продукту. Однак за 2011–2016 рр. темпи приросту фізичного обсягу експорту знизилися з 16,4 % до 2,1 %, у той час як щорічний приріст світового ВВП коливався у межах 2,3–2,5 %. Послаблення ролі зовнішньої торгівлі товарами як рушійної сили світового економічного зростання є ознакою процесу деглобалізації.

Іншою причиною уповільнення динаміки міжнародної торгівлі товарами є зменшення світових цін на сировинні товари. У період глобальної фінансової кризи 2008–2009 рр. рівень цін на мінеральну сировину, нафту, метали та деякі види сільськогосподарської сировини досяг свого історичного максимуму. Проте з другої половини 2011 року і до початку 2016 року світові ціни на більшість товарних груп різко знижувалися – ціни на продовольчі товари скоротилися у 1,4 разу; на сільськогосподарську сировину – у 1,5; на мінерали й метали – у 1,8 та на сиру нафту – більш ніж у два рази [1, с. 6].

У 2017 році рівень цін енергоносіїв підвищився на 23,6 % за рахунок ліквідації надлишкової пропозиції нафти та природного газу [7]. На рис. 2 відображено

Рис. 2. Динаміка світових цін на сировинні товари у 2008–2017 рр. (2010 р.=100)

Джерело: складено за [11].

динаміку світових цін на сировинні товари за останні 10 років.

Слід зазначити, що динаміка міжнародної торгівлі товарами значною мірою залежить від стану економіки Китаю. Переорієнтація КНР з виробництва інвестиційних товарів (з великим імпортом компонентом) на виробництво споживчих товарів поряд зі зниженням загального рівня економічної активності призвели до скорочення рівня глобального попиту на сировину і метали. Це, своєю чергою, сприяло падінню цін на чорні метали, мідь, алюміній, вугілля і деякі інші товари [1, с. 7].

У товарній структурі міжнародної торгівлі на сучасному етапі спостерігається збільшення питомої ваги готової продукції. Станом на 2016 рік частка готових виробів у структурі світового експорту товарів складає 73 %, зокрема продукції хімічної промисловості – 12 %, телекомунікаційного й офісного обладнання – 11 %, автомобілів та приладь до них – 9 %, одягу та текстилю – 5 %, заліза та сталі – 2 % [14, с. 30].

Збільшення питомої ваги готових виробів у структурі міжнародної торгівлі пояснюється, по-перше, розвитком наукомістких галузей і зростанням попиту на високотехнологічну продукцію; по-друге, зниженням вартісних обсягів експорту окремих груп товарів. Зокрема, частка мінеральної продукції у структурі світового експорту товарів скоротилася з 19,6 % до 9,3 % протягом 2012–2016 рр.

Географічна структура міжнародної торгівлі у 2016 році характеризувалася перевищенням частки розвинених країн у структурі світового експорту й імпорту товарів над часткою країн, що розвиваються (табл. 1). Проте останнім вдалося суттєво скоротити цей розрив у 2004–2016 рр. завдяки високому рівню економічної активності у докризовий період та подальшому зростанню обсягів зовнішньої торгівлі.

На окрему увагу заслуговують позиції Китаю та США у міжнародній торгівлі товарами. За даними

табл. 1 питома вага США у світовому експорті товарів станом на 2016 рік дорівнювала 9,1 %, що лише на 0,3 відсоткових пункти перевищує рівень 2004 року. Частка Китаю за аналогічний період збільшилася вдвічі, завдяки чому країна посіла місце світового лідера з експорту товарів. У структурі світового імпорту на США та КНР припадає майже 24 %. У сучасних умовах роль цих двох як найбільших споживачів і постачальників низки товарів робить їх економіки головним фактором, що утворює кон'юнктуру, у багатьох напрямках розвитку світової торгівлі товарами.

Визначною тенденцією, яка характеризує сучасний стан міжнародної торгівлі товарами, є зростання впливу нетарифних бар'єрів на динаміку міжнародної торгівлі товарами. Регулювання торгово-економічних відносин у системі ГАТТ/СОТ прискорило процес лібералізації, унаслідок чого заходи митно-тарифної політики відійшли на другий план. Натомість застосування нетарифних обмежень стає усе більш розповсюдженим явищем.

На сьогодні кількісні обмеження охоплюють близько 30 % продовольчих товарів, 13 % палива і 10 % текстильних виробів, що імпортуються розвиненими країнами Європи. Так, Німеччина встановлює квоти на імпорт вугілля, Франція – на нафту та нафтопродукти, Австрія – на вино та м'ясні консерви, Фінляндія – на рослинні олії тощо. Глобальне квотування широко застосовують США, Канада, Мексика, Індія, Південна Корея. Таким чином, основними засобами державного регулювання експорту товарів практично в усіх країнах з ринковою економікою є адміністративні інструменти, прямі заборони й обмеження, а також ліцензування [4, с. 200].

Захист внутрішнього ринку за допомогою нетарифних обмежень є ознакою переходу країн світу від політики лібералізму до так званого «неопротекціонізму». Тим не менш, показники інтенсивності міжнародної тор-

Географічна структура світового експорту й імпорту товарів, у %

Група країн	Експорт			Імпорт		
	2004	2010	2016	2004	2010	2016
Розвинені країни, у тому числі:	63,1	53,9	53,5	67,3	58,0	56,9
Німеччина	9,9	8,2	8,4	7,6	6,8	6,5
США	8,8	8,4	9,1	16,1	12,8	13,9
Японія	6,1	5,0	4,0	4,8	4,5	3,8
Франція	4,9	3,4	3,1	5,0	4,0	3,5
Великобританія	3,8	2,7	2,6	5,0	3,8	3,9
Країни, що розвиваються, у тому числі:	36,9	46,1	46,5	32,7	42,0	43,1
Китай	6,4	10,3	13,1	5,9	9,1	9,8
найменш розвинені країни	0,7	1,1	0,9	0,7	1,1	1,4
Світ	100	100	100	100	100	100

Джерело: складено за [10].

гівлі товарами свідчать про високий ступінь відкритості національних економік. Одним із таких показників є експортна квота, яка розраховується як співвідношення

вартісного обсягу товарного експорту до ВВП у поточних цінах. Табл. 2 містить дані щодо динаміки експортної квоти в окремих країнах за період 2005–2016 рр.

Таблиця 2

Динаміка експортної квоти у країнах світу, у%

Рік	Країна						
	США	Німеччина	Франція	Японія	Китай	Росія	Україна
2005	6,8	33,9	21,0	12,5	33,0	31,9	38,4
2006	7,4	36,9	21,3	14,3	34,9	30,7	34,3
2007	7,9	38,4	21,0	15,8	34,2	27,3	33,1
2008	8,7	38,5	21,0	15,5	31,1	28,4	35,6
2009	7,3	32,8	18,0	11,1	23,5	24,8	32,7
2010	8,5	36,8	19,7	13,5	26,0	26,3	37,8
2011	9,5	39,2	20,8	13,4	25,2	25,7	42,0
2012	9,5	39,5	21,2	12,9	23,9	24,4	39,0
2013	9,4	38,5	20,6	13,9	22,9	23,4	35,1
2014	9,2	38,4	20,3	14,2	22,2	24,8	40,6
2015	8,2	39,3	20,7	14,3	20,3	25,7	41,6
2016	7,8	38,5	20,3	13,1	18,7	22,6	39,0

Джерело: розраховано та складено за [10].

Національна економіка вважається відкритою, якщо значення експортної квоти перевищує 10 %. Як бачимо з табл. 1, лише економіка США характеризується невисокою експортною квотою, незважаючи на високий ступінь залученості країни до світогосподарських зв'язків. Це пояснюється великими обсягами ВВП країни, а також наявністю широкого внутрішнього ринку. Подібна ситуація властива майже усім розвиненим країнам, за винятком країн-учасниць ЄС, у яких більша частина товарного експорту припадає на внутрішньорегіональну торгівлю.

Слід зазначити, що протягом 2005–2016 рр. експортна квота Китаю знизилася з 33,0 % до 18,7 %. З 2011 року темпи зростання ВВП країни значно перевищу-

ють темпи зростання товарного експорту. Скорочення обсягів експорту товарів, яке спостерігається у 2015–2016 рр., є ознакою уповільнення економіки Китаю. Ця тенденція сформувалася внаслідок зміни державної економічної політики – якщо раніше провідним сектором вважалося промислове виробництво, то в останні роки уряд Китаю робить акцент на розвиток сфери послуг і внутрішнього споживання. У Росії зміна напряму зовнішньоторговельної політики також призвела до уповільнення динаміки міжнародної торгівлі, а отже, послаблення конкурентних позицій країни як світового експортера товарів. Зокрема, у 2015 році товарний експорт скоротився на 31,3 %, а у 2016 році – на 17,5 %. Таким чином, динаміка й інтенсивність зовнішньоторговель-

ного обміну корелюють із реалізацією геополітичних інтересів держав.

Економіка України характеризується високим ступенем відкритості протягом усього періоду, що аналізується (табл. 2). Тим не менш, підвищення експортної квоти у 2014–2016 рр. відбулося на тлі зменшення ВВП країни майже у два рази, що поряд із іншими економічними та політичними чинниками свідчить про наявність несприятливих умов для розвитку експорту товарів. На сучасному етапі важливим напрямом підвищення інтенсивності зовнішньої торгівлі України є ди-

версифікація географічної структури експорту й імпорту товарів, а також закріплення конкурентних позицій вітчизняної продукції на ринках розвинених країн.

З огляду на сучасний стан міжнародної торгівлі товарами можна дійти певних висновків щодо перспектив її подальшого розвитку. По-перше, найближчими роками прогнозується зростання вартісних і фізичних обсягів світового товарного експорту. За оцінками ООН, вартість експорту зросте на 4,2 % у 2018 році та на 6,4 % у 2019 році, в той час як його фізичний обсяг збільшуватиметься на 3,5–3,7 % щорічно. Очікувані темпи приросту цих показників до 2019 року наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Темпи приросту вартісного та фізичного обсягів світового експорту товарів у 2014–2019 рр. (у % до попереднього періоду)

Показники	2014	2015	2016	2017*	2018	2019
Вартість експорту	1,6	-11,0	-0,1	4,3	4,2	6,4
Фізичний обсяг експорту	3,6	2,5	2,1	3,7	3,5	3,7

Джерело: складено за [12].

По-друге, очікується зростання світових цін на сировинну продукцію. Як бачимо з табл. 3, темпи приросту вартості експорту перевищуватимуть темпи приросту його фізичного обсягу. На практиці така ситуація

імовірна за умови підвищення світових цін. За оцінками експертів Світового банку, протягом 2018–2020 рр. відбуватиметься підвищення цінового рівня на більшість сировинних товарів (табл. 4).

Таблиця 4

Індекси світових цін на сировинні товари (2010 р. = 100)

Група товарів	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Енергоносії	109,5	66,5	58,7	71,8	72,8	74,4	74,0
Неенергетичні, у тому числі:	97,0	82,4	80,3	84,3	84,8	85,5	86,6
сільськогосподарська продукція	102,7	89,3	89,1	88,5	89,6	90,7	91,8
напої	101,8	93,5	91,0	83,4	84,0	84,6	85,2
продукти харчування	107,4	90,9	92,3	92,2	93,3	94,4	95,5
зернові	103,9	88,8	82,0	81,8	83,4	85,0	86,6
олія та борошно	109,0	85,2	89,6	89,1	90,6	92,1	93,6
добрива	100,5	95,4	75,3	72,2	72,1	74,1	76,2
деревина	104,9	96,1	89,6	85,7	87,9	90,1	92,4
метали і мінерали	84,8	66,9	63,0	77,1	76,5	76,2	77,0
дорогоцінні метали	101,1	90,6	97,5	97,3	96,5	95,7	95,0

Джерело: складено за [7, с. 24].

Очікується, що у 2018 році ціни на нафту становитимуть 56 дол. США за барель порівняно з 53 дол. США у 2017 році. Це обумовлено зростанням попиту та стабілізацією обсягів видобутку сланцевої нафти у США. Слід зазначити, що відновлення цін на енергоносії значною мірою залежить від рішення нафтовидобувних країн щодо продовження угоди про скорочення обсягів видобутку нафти. У короткостроковій перспективі також очікується стабілізація цін на метали. Згідно з прогнозом у 2018 році відбудеться зниження цін на залізну руду на 10 %, проте в умовах низької пропозиції підвищаться ціни на базові метали (свинець, нікель і цинк). Проте існує ризик зниження цін на метали, пов'язаний зі зменшенням попиту в Китаї, який на сьо-

годні залишається світовим лідером з імпорту сировинних товарів. Що стосується цін на сільськогосподарську сировину, у наступні декілька років прогнозується їх зростання, обумовлене скороченням обсягів поставок.

По-третє, найбільш імовірно, що подальший розвиток міжнародної торгівлі товарами відбуватиметься в умовах поглиблення торговельної інтеграції на мегарегіональному рівні. Головним інструментом економічної політики у цьому аспекті є мегарегіональні торгові угоди (МРТУ), тобто глибокі інтеграційні партнерства між країнами або регіонами, що володіють великою вагою у міжнародній торгівлі і прямих іноземних інвестиціях. У рамках МРТУ два або більше учасників займають позицію лідера. Крім доступу на ринки, акцент у такій інте-

градії зроблений на досягненні регуляторної сумісності та зведенні правил, націлених на згладжування відмінностей в інвестиційному та підприємницькому кліматі [9, с. 6].

До числа вже сформованих МРТУ відносять Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство США–ЄС (ТТІП), Транстихоокеанське партнерство (ТТП) за участю 12 країн (Австралія, Бруней, В'єтнам, Канада, Малайзія, Мексика, Нова Зеландія, Перу, Сінгапур, США, Чилі, Японія), а також Всеосяжне регіональне економічне партнерство (ВРЕП) за участю 10 держав – членів АСЕАН і 6 країн, що мають чинні угоди про вільну торгівлю з АСЕАН (Австралія, Індія, Китай, Нова Зеландія, Республіка Корея, Японія).

Потенціал впливу МРТУ на світову економіку та міжнародну торговельну систему визначається їхнім внеском у ключові загальносвітові показники. У сумі на учасників трьох ТТП, ТТІП, ВРЕП сьогодні припадає (без повторного обліку країн, що входять одночасно у два МРТУС) 62 % населення Землі, 72 % глобального ВВП за ПКС, 76 % світового експорту і 77 % світового імпорту. Вже зараз наявні МРТУ володіють свого роду контрольним пакетом акцій світового господарства. МРТУ мають істотний потенціал для впливу на тенденції розвитку міжнародної торгівлі товарами та процес глобалізації у цілому. Це, в першу чергу, стосується МРТУ за участю США, а саме ТТП і ТТІП, які є близькими за змістом, ідеологією та обсягом зобов'язань щодо зближення та гармонізації регуляторних систем в економіці. Фактично за США закріплюється роль світового лідера, який контролює майже половину глобального ВВП. В умовах поглиблення мегарегіональної інтеграції міжнародна торгівля товарами сприятиме прискоренню трансформації світового торгово-економічного ландшафту [3, с. 17–18].

По-четверте, прогнозується збільшення кількості учасників міжнародної торгівлі товарами завдяки подальшому поширенню електронної комерції у країнах, що розвиваються. За 2010–2016 рр. вартісні обсяги електронної торгівлі у секторі В2С збільшилися майже у три рази. Станом на 2017 рік цей показник дорівнює 1,84 трлн дол. США [8, с. 26].

Електронна комерція є важливим чинником, який сприяє розширенню можливостей мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) для участі в міжнародній торгівлі товарами. Усе більше число інтернет-платформ створюють умови для виходу ММСП чи навіть окремих продавців, таких як фрілансери або дизайнери, на зовнішній ринок. Наприклад, через Etsy, інтернет-ринок для ремісників і дрібних виробників, у 2014 р. було реалізовано продукцію на суму 2 млрд дол. США, причому понад третину цього обсягу становили міжнародні продажі. Деякі відомі роздрібні платформи, такі як Amazon, eBay, PayPal, тепер надають допоміжні послуги та впроваджують платіжні системи для полегшення експорту навіть для «невеликих» продавців. Такі онлайн-ринки можуть запропонувати ММСП безпечні платіжні системи та матеріально-технічну підтримку

[13, с. 50]. Таким чином, зовнішньоторговельний обмін стає вигідним для усіх суб'єктів, що є важливою передумовою для підвищення його ефективності.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвиток міжнародної торгівлі товарами характеризується скороченням її фізичних і вартісних обсягів. Структурні зміни у світовій торгівлі вказують на уповільнення процесу глобалізації та перехід країн світу до політики неопроєкціонізму. Однак у короткостроковій перспективі очікується зростання обсягів зовнішньоторговельного обміну товарами та відновлення кон'юнктури світового ринку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Дюмулен І. І. Международная торговля в послекризисные годы (2010–2015 гг.) – новые тенденции и некоторые проблемы. *Российский внешнеэкономический вестник*. 2016. № 7. С. 3–12.
2. Кокушкина І. В., Подоба З. С. Тенденции развития международной торговли в условиях глобализации. *Экономика и предпринимательство*. 2014. № 3. С. 33–38.
3. Саламатов В. Мегарегиональные торговые соглашения. *Мировая экономика и международные отношения*. 2016. № 9. С. 17–27.
4. Скворцова Е. В. Роль и место нетарифных мер в регулировании внешней торговли // Наука, образование и инновации: сб. ст. Междунар. науч.-практ. конф. Уфа, 2016. С. 199–201.
5. Фролова Н. С. Современные тенденции развития международной торговли в условиях глобализации. *Науковедение: интернет-журнал*. 2017. № 3. С. 1–9.
6. Шуйский В. П. Новые тенденции в международной торговле товарами в посткризисные годы. *Российский внешнеэкономический вестник*. 2015. № 9. С. 40–55.
7. Commodity Markets Outlook, October 2017. URL: <http://pubdocs.worldbank.org/en/743431507927822505/CMO-October-2017-Full-Report.pdf>
8. Global Ecommerce Report, 2017. URL: <http://mazarsusa.com/wp-content/uploads/2017/11/Global-Report-2017-1.pdf>
9. Mega-regional Trade Agreements. Game-Changers or Costly Distractions for the World Trading System? Davos, World Economic Forum, Global Agenda Council on Trade & Foreign Direct Investment. July 2014. 49 p. URL: http://www3.weforum.org/docs/GAC/2014/WEF_GAC_TradeFDI_MegaRegionalTradeAgreements_Report_2014.pdf
10. UNCTADstat Data Center. URL: http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en
11. World Bank. URL: <http://www.worldbank.org/>
12. World Economic Situation and Prospects, 2018. URL: https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/WESP2018_Full_Web-1.pdf
13. World Trade Report, 2016: Levelling the trading field for SMEs. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_trade_report16_e.pdf
14. World Trade Statistical Review, 2017. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts2017_e.pdf

Науковий керівник – Дуна Н. Г.,
кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

REFERENCES

"Commodity Markets Outlook, October 2017" <http://pubdocs.worldbank.org/en/743431507927822505/CMO-October-2017-Full-Report.pdf>

Dyumulen, I. I. "Mezhdunarodnaya trgovlya v poslekrizisnyye gody (2010-2015 gg.) - novyye tendentsii i nekotoryye problemy" [International trade in post-crisis years (2010-2015) - new trends and some problems]. *Rossiyskiy vneshneekonomicheskiy vestnik*, no. 7 (2016): 3-12.

Frolova, N. S. "Sovremennyye tendentsii razvitiya mezhdunarodnoy trgovli v usloviyakh globalizatsii" [Modern trends in the development of international trade in the context of globalization]. *Naukovedeniye: internet-zhurnal*, no. 3 (2017): 1-9.

"Global Ecommerce Report, 2017" <http://mazarsusa.com/wp-content/uploads/2017/11/Global-Report-2017-1.pdf>

Kokushkina, I. V., and Podoba, Z. S. "Tendentsii razvitiya mezhdunarodnoy trgovli v usloviyakh globalizatsii" [Trends in the development of international trade in the context of globalization]. *Ekonomika i predprinimatelstvo*, no. 3 (2014): 33-38.

"Mega-regional Trade Agreements. Game-Changers or Costly Distractions for the World Trading System? Davos, World Economic Forum, Global Agenda Council on Trade & Foreign Direct Investment. July 2014. 49 r." <http://www3.weforum.org/docs/>

GAC/2014/WEF_GAC_TradeFDI_MegaRegionalTradeAgreements_Report_2014.pdf

Salamatov, V. "Megaregionalnyye trgovyye soglasheniya" [Mega-regional trade agreements]. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyye otnosheniya*, no. 9 (2016): 17-27.

Shuyskiy, V. P. "Novyye tendentsii v mezhdunarodnoy trgovle tovarami v postkrizisnyye gody" [New trends in international trade in goods in post-crisis years]. *Rossiyskiy vneshneekonomicheskiy vestnik*, no. 9 (2015): 40-55.

Skvortsova, Ye. V. "Rol i mesto netarifnykh mer v regulirovaniy vneshney trgovli" [The role and place of non-tariff measures in the regulation of foreign trade]. *Nauka, obrazovaniye i innovatsii*. Ufa, 2016. 199-201.

"UNCTADstat Data Center" http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en

"World Economic Situation and Prospects, 2018" https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/WESP2018_Full_Web-1.pdf

"World Trade Report, 2016: Levelling the trading field for SMEs" https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_trade_report16_e.pdf

"World Trade Statistical Review, 2017" https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts2017_e.pdf

World Bank. <http://www.worldbank.org/>